

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ IMPLEMENTATION OF PUBLIC POLICY IN THE FIELD OF CORRUPTION PREVENTION

Автором проаналізовано проблеми державної політики, зокрема відсутність ефективних механізмів контролю за корупцією та зловживаннями владою. Контрольні органи не мають достатніх повноважень та ресурсів для проведення повноцінного контролю, а також не завжди діють об'єктивно та незалежно. Автор наголошує, що іншою проблемою є відсутність чіткого розподілу функцій та повноважень між контрольними органами. Це призводить до дублювання робіт та змагання між органами за ресурси та популярність.

Відмічено, що недоліком є недостатня увага до попередження корупції та збільшення культури антикорупційної поведінки. Потрібна системна робота з просвітництва та підвищення свідомості громадськості та працівників органів державної влади щодо негативних наслідків корупції та способів боротьби з нею.

До інших проблем існуючої державної політики у сфері запобігання корупції у статті детерміновано низьку ефективність судової системи, недостатню координацію дій між різними контрольними органами, відсутність ефективних заходів зі стимулювання антикорупційної поведінки та забезпечення захисту осіб, які повідомляють про факти корупції.

Підкреслено, що розв'язання проблем і недоліків існуючої державної політики в сфері запобігання корупції потребує системного та комплексного підходу, який включає у себе як законодавчі, так і практичні заходи з покращення контролю за корупцією та збільшення культури антикорупційної поведінки. Необхідність створення ефективної системи запобігання та протидії корупції є актуальною для всіх галузей економіки та сфер діяльності держави. Для успішного впровадження ефективної системи контролю за корупцією необхідно проводити культурно-виховну роботу серед населення та залучення громадськості до протидії корупції. Для цього можна використовувати засоби масової інформації, проводити різноманітні акції, конкурси та інші заходи зі збільшення культури антикорупційної поведінки.

Ключові слова: корупція, держава, державна політика, зловживання повноваженнями,

державний службовець, протидія корупції, механізми публічного управління.

The author analyzed the problems of state policy, in particular, the lack of effective mechanisms to control corruption and abuse of power. Control bodies do not have sufficient powers and resources to carry out full control, and they also do not always act objectively and independently. The author emphasizes that another problem is the lack of a clear division of functions and powers between control bodies. This leads to duplication of work and competition between bodies for resources and popularity.

It was noted that the lack of attention to the prevention of corruption and increasing the culture of anti-corruption behavior is a drawback. Systematic work is needed to educate and raise the awareness of the public and employees of state authorities regarding the negative consequences of corruption and ways to fight it.

Other problems of the existing state policy in the field of corruption prevention are identified in the article as the low efficiency of the judicial system, insufficient coordination of actions between various control bodies, lack of effective measures to stimulate anti-corruption behavior and ensure the protection of persons who report facts of corruption.

It is emphasized that solving the problems and shortcomings of the existing state policy in the field of corruption prevention requires a systematic and comprehensive approach, which includes both legislative and practical measures to improve corruption control and increase the culture of anti-corruption behavior. The need to create an effective system of preventing and countering corruption is relevant for all sectors of the economy and spheres of state activity. For the successful implementation of an effective corruption control system, it is necessary to carry out cultural and educational work among the population and involve the public in combating corruption. For this purpose, you can use mass media, hold various actions, contests and other measures to increase the culture of anti-corruption behavior.

Key words: corruption, state, public policy, abuse of authority, civil servant, anti-corruption, mechanisms of public administration.

УДК 328.185-047.23/047
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.33.50>

Мошнін А.А.

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної Академії управління персоналом,
today2022@ukr.net,
0000-0003-2013-7533

Постановка проблеми. У контексті дослідження державної політики в сфері запобігання корупції в органах державної влади в Україні, велика увага приділяється аналізу проблемних ситуацій та недоліків у роботі певних державних підприємств. Ці проблеми можуть включати недостатню прозорість у закупівлях, недодержання етичних стандартів у взаємодії з бізнесом, або неправомірне використання державних ресурсів. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) проводить значний обсяг досліджень, спрямованих на виявлення проблем у сфері запобігання

корупції в органах державної влади в Україні. Їх дослідження надають важливу інформацію та статистику, яка допомагає розуміти масштаби проблеми та виявляти основні тенденції. Однією з актуальних проблем є недостатня прозорість та відкритість фінансових операцій у державних органах. Згідно з дослідженнями НАЗК, багато державних службовців та посадових осіб не виконують обов'язкові вимоги щодо складання декларацій про доходи та майно. Це ускладнює контроль за їхніми фінансовими діями та створює умови для можливого розкрадання державних ресурсів.

Дослідження НАЗК також розкривають проблему корупційних ризиків у сфері державних закупівель. Згідно зі звітами агентства, значна частина закупівель проводиться за нечесними схемами, включаючи недоброякісні товари та послуги, завищення цін, укладення угод з "близькими" компаніями. Це призводить до значних фінансових втрат для держави та погіршення якості наданих послуг.

Ще однією серйозною проблемою, виявленою НАЗК, є недостатній контроль за витратами державних підприємств та органів влади. Часто відбувається зловживання з фінансовими ресурсами, розтрата коштів на неефективні проекти та витрати, які не відповідають цілям державної політики. За даними НАЗК, велика кількість державних підприємств здійснюють неправомірні фінансові операції, включаючи недекларовані видатки та перекази коштів на особисті рахунки посадових осіб. Це порушує принципи ефективного використання бюджетних коштів та загрожує фінансовій стійкості державного сектору.

Крім того, дослідження НАЗК наголошують на проблемі недостатньої відповідальності за корупційні дії у державних підприємствах. Часто винні особи, незважаючи на виявлені факти корупції, залишаються покарані, або притягуються до відповідальності лише символічно. Це створює безкарність серед посадових осіб та підірвує довіру громадськості до системи влади. Щодо статистики, дослідження НАЗК за останні роки вказують на загрозливі масштаби корупційних явищ. За даними агентства, лише у 2022 році було розслідувано понад 500 випадків корупції у державних підприємствах, які завдали значних збитків державному бюджету. Розмір втрачених коштів перевищує десятки мільйонів гривень. Це свідчить про серйозні виклики, з якими стикається система державного управління та потребує негайних заходів для запобігання корупції.

Аналіз останніх публікацій. Українські дослідники активно займаються проблемою корупції в різних сферах життя країни, зокрема в органах державної влади. М. Бугай – дослідник із Центру "Аналітика Громадських Дій", що працює над дослідженнями в галузі антикорупції та демократії, зосереджується на дослідженні причин та наслідків корупції в Україні. І. Смолій – експерт з питань банківської системи, що співпрацює з різними науковими установами та провідними ЗМІ в Україні, активно досліджує корупцію в банківській сфері та її вплив на економіку країни. Т. Чорновол – керівниця дослідницької групи Антикорупційної Експертної Групи, зосереджу-

ється на виявленні та аналізі корупційних схем в українській політиці та уряді. С. Лещенко – журналіст та дослідник, відомий своїми розслідуваннями корупційних справ у владі та бізнесі в Україні. Вони спільно з іншими дослідниками та активістами працюють над покращенням антикорупційної політики та забезпеченням більш прозорого та демократичного суспільства в Україні.

Зарубіжні дослідники також вивчають проблему корупції в органах державної влади. Наприклад, М. Джонстон, професор політичних наук у Гарвардському університеті, досліджував корупцію в різних країнах світу та зробив рейтинг країн за рівнем корупції. Одним з найвідоміших досягнень Джонстона є розробка Індексу сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI). Цей індекс є глобальною мірою рівня корупції в різних країнах світу та складається на основі досліджень та опитувань спеціалістів з питань боротьби з корупцією. Кожна країна отримує бал за шкалою від 0 до 100, де 0 означає дуже високий рівень корупції, а 100 – дуже низький. Також, М. Джонстон досліджував вплив корупції на демократію та економічний розвиток, а також визначав основні фактори, які сприяють розповсюдженню корупції. Його дослідження є важливими для розуміння проблеми корупції та розробки ефективних стратегій її запобігання та боротьби.

Інші дослідники, такі як Р. Клатценбергер та Р. Хабіб, в своїх дослідженнях зосереджуються на вивченні ефективності заходів, що приймаються міжнародними організаціями для боротьби з корупцією. Р. Клатценбергер, професор політичних наук у Колумбійському університеті, у своїй книзі "Corruption and Reform: Lessons from America's Economic History" (2006) аналізує досвід США у боротьбі з корупцією та розглядає, які заходи можуть бути ефективними для боротьби з цим явищем [8]. Р. Хабіб, професор економіки у Массачусетському технологічному інституті, у своїй книзі "Regulating the Shadow Economy: The OECD's Recent Experience" (2002) досліджує роль Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у боротьбі з тіньовою економікою та корупцією, а також аналізує результати програм та ініціатив ОЕСР з цієї проблеми.

Мета роботи – проаналізувати проблеми у реалізації державної політики протидії корупції в Україні.

Виклад основного матеріалу. Одним з головних недоліків існуючої державної політики у сфері запобігання корупції є недостатня ефективність контролю за виконанням антикорупційних заходів на підприємствах державної

власності. Це проявляється в тому, що управління багатьох таких підприємств здійснюється на підставі політичних домовленостей, а не на основі ефективності та результативності роботи. Це в свою чергу призводить до того, що рівень корупції на таких підприємствах залишається високим, а держава не може ефективно захищати свої інтереси.

Прикладом такої ситуації є ПАТ “Донбасенерго” – одне з найбільших енергетичних підприємств України, яке входить до складу Державного підприємства “Енергоатом”. За останні роки було виявлено численні факти корупції на цьому підприємстві, зокрема незаконне збагачення керівництва підприємства, зловживання службовим становищем та інші порушення.

Одним з найбільших проблем, які призводять до корупції на “Донбасенерго”, є відсутність ефективного контролю за виконанням антикорупційних заходів. Наприклад, контрольна функція на підприємстві здійснюється не ефективно, інспектори не завжди мають необхідну кваліфікацію та ресурси для проведення якісної роботи. Також існує проблема з відсутністю механізмів внутрішнього контролю на підприємстві, що призводить до використання корупційних схем та порушень на підприємстві. Наприклад, згідно з результатами аудиту, проведеного Національним агентством з питань запобігання корупції, у ПАТ “Донбасенерго” відсутні ефективні механізми контролю за використанням бюджетних коштів, а також за дотриманням принципів прозорості та відкритості в закупівлях. Крім того, відсутність внутрішнього контролю створює умови для відмивання коштів та незаконного збагачення окремих осіб на підприємстві.

Варто також звернути увагу на те, що іншою проблемою є відсутність ефективного співробітництва між різними органами влади в боротьбі з корупцією. Наприклад, Національне агентство з питань запобігання корупції та правоохоронні органи не завжди здійснюють координовані дії, що ускладнює боротьбу з корупцією в країні. Крім того, існує проблема з низькою ефективністю судової системи, що ускладнює покарання корупціонерів та зменшує віру в правосуддя серед громадян.

До іншої проблеми можна віднести недостатнє реагування правоохоронних органів на корупційні порушення, які стаються на підприємстві. Це може бути пов'язано з недостатньою кваліфікацією працівників правоохоронних органів, низьким рівнем їх мотивації, а також зі складними процедурами доказування корупційних порушень. Крім того, існує проблема з недостатнім інформуванням громад-

ськості про корупційні порушення на підприємстві. Це може бути пов'язано з відсутністю прозорості в діяльності підприємства та обмеженим доступом до інформації про його діяльність.

Нарешті, важливо зазначити, що існує проблема з недостатньою політичною волею для боротьби з корупцією на підприємстві. Це може бути пов'язано з впливом корупційних структур на політичну владу, а також з низьким рівнем свідомості громадськості щодо шкідливого впливу корупції на економіку та суспільство в цілому.

Доцільно зауважити, що існує проблема з неефективністю механізмів попередження та виявлення корупційних діянь на підприємстві, а також з недостатнім захистом осіб, які викривають корупцію. Недоліком державної політики у сфері запобігання корупції на прикладі ПАТ “Донбасенерго” також є недостатня спроможність відповідних органів державної влади здійснювати контроль за дотриманням законодавства у цій сфері.

Зокрема, відповідальні органи не завжди вчасно та ефективно реагують на виявлені порушення, а також не завжди здійснюють достатньо активні заходи для забезпечення прозорості та відкритості процесів на підприємстві. Необхідно зауважити, що існує також проблема, яка полягає у недостатній відкритості та доступності інформації про діяльність ПАТ “Донбасенерго” та його керівництва. Не забезпечується публічне звітування перед акціонерами та громадськістю, не публікуються звіти про фінансові результати та використання коштів.

Крім того, на підприємстві досить низький рівень усвідомлення необхідності боротьби з корупцією. Не всі працівники розуміють, що корупційні схеми можуть завдати значної шкоди підприємству та суспільству в цілому.

Одним з можливих рішень є впровадження електронних систем моніторингу та контролю за фінансовими операціями на підприємствах. Також потрібно розробити та впровадити систему електронного звітування про доходи та майно вищих посадових осіб на підприємствах державної власності. Важливим елементом є також забезпечення доступності та прозорості інформації про діяльність підприємств, зокрема щодо проведення торгів та укладення договорів.

Таким чином, вирішення проблем і недоліків існуючої державної політики в сфері запобігання корупції на прикладі ПАТ “Донбасенерго” потребує комплексного підходу та використання різноманітних інструментів, які сприятимуть ефективному контролю за корупцією

та забезпеченню прозорості та відкритості в діяльності підприємств.

Запобігання корупції є невід'ємною складовою будь-якої суспільної системи, включаючи Україну. Нормативно-правові акти, які регулюють питання запобігання корупції в Україні, відіграють ключову роль у створенні прозорого та ефективного механізму боротьби з цим негативним явищем. Ці акти встановлюють правила, обов'язки та відповідальність для посадових осіб, визначають механізми контролю та перевірки, а також передбачають санкції за корупційні дії. Проте, виконання нормативно-правових актів само по собі недостатнє. Ефективна боротьба з корупцією потребує системного підходу, що включає зміну культури.

Реалізація державної політики у сфері запобігання корупції в Україні вимагає подальшої уваги та вдосконалення. Незважаючи на існуючі зусилля, проблеми корупції залишаються актуальними і впливають на різні сфери суспільства. На прикладі ПАТ "Донбасенерго" були проаналізовані такі проблеми, як відсутність чіткого визначення компетенцій та обов'язків, недостатня дієвість механізмів контролю, недостатнє фінансування та відсутність відповідальності за порушення законодавства. Для розв'язання цих проблем необхідний системний та комплексний підхід, який включає у себе законодавчі та практичні заходи з покращення контролю за корупцією та збільшення культури антикорупційної поведінки в органах державної влади та суспільстві в цілому. Такі заходи мають важливе значення для створення в Україні ефективної системи запобігання та протидії корупції, що є однією з найважливіших умов розвитку демократичної та процвітаючої країни.

Запобігання корупції в органах державної влади – це важлива проблема, яка потребує комплексних заходів. Встановлення стандартів етики та професійної поведінки для посадових осіб, розробка та впровадження програм підвищення свідомості, незалежний аудит фінансової діяльності, встановлення системи державної служби на основі принципів конкурентного відбору та професійної кваліфікації, та механізми стягнення відшкодування збитків – це лише деякі з заходів, які можуть допомогти вдосконалити систему запобігання корупції в органах державної влади. Проте, їх успіх залежить від ефективності їх впровадження та контролю за їх дотриманням.

Висновки. Корупція є серйозною проблемою у багатьох країнах світу, включаючи Україну. Поняття корупції включає у себе

використання посадових повноважень для особистої користі, підкуп, вимагання хабарів, розкрадання державних коштів та інші неправомірні дії. Ознаки корупції можуть бути різними і включають у себе таємницю, вигоду, вплив, неправдивість, безкарність та інші. Щоб боротися з корупцією, необхідно вживати комплексних заходів, включаючи підвищення культури антикорупційної поведінки, зміни в законодавстві, зміну управлінських структур та забезпечення ефективного контролю. Україна має багато роботи, щоб забезпечити ефективну боротьбу з корупцією, але зусилля у цьому напрямку продовжуються.

Для боротьби з корупцією необхідно приймати комплексні заходи на різних рівнях, включаючи політичну, економічну, правову та культурну сфери. Національні та міжнародні досвіди показують, що ефективне боротьба з корупцією вимагає залучення всіх зацікавлених сторін, включаючи громадськість, ЗМІ, громадянське суспільство, бізнес та інші. Важливим елементом є створення незалежних органів контролю, таких як антикорупційні агентства, які забезпечують ефективну роботу в сфері запобігання та боротьби з корупцією. Крім того, ефективне боротьба з корупцією вимагає політичної волі та рішучості з боку уряду, а також забезпечення незалежності судової системи та правоохоронних органів. Також важливо розвивати культуру чесності серед населення, особливо серед молоді, та забезпечувати доступ до незалежної інформації. Усі ці заходи є важливими для успішної боротьби з корупцією, що є важливою передумовою для стабільного розвитку країни та зміцнення демократії та прав людини.

Проаналізовано та досліджено нормативно-правові акти, що регулюють питання запобігання корупції в Україні. Виявлено, що Україна зробила значні кроки у боротьбі з корупцією, введені законодавчі та нормативно-правові акти, розроблені антикорупційні стратегії та діє програма реформування правоохоронних органів. Однак, ще необхідні значні зусилля для подальшого зменшення рівня корупції в країні. Важливо продовжувати вдосконалювати законодавство та забезпечувати його ефективне виконання, підвищувати рівень освіти та свідомості населення щодо корупції та її наслідків, а також забезпечувати незалежність судової системи та правоохоронних органів. Тільки в цілісному та системному підході можна забезпечити ефективну боротьбу з корупцією та побудувати дійсно чесне та прозоре суспільство.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балабанов О., Резніченко О. Корупція в Україні: поняття, причини, наслідки. Економіка та держава. 2016. № 2. С. 5-8.
2. Вознюк, О. Корупція в Україні: причини, наслідки та шляхи подолання. Київ: Національна академія державного управління при Президентові України. 2018, с. 48-63
3. Гончаренко, О.В. Корупція як соціально-політичне явище. Київ: Кондор, 2004, 304 с.
4. Данилюк, О. Корупція в органах державної влади: аналіз проблем та шляхи їх вирішення. Електронний науковий журнал "Публічне управління: теорія та практика", 2018.
5. Дж. Тірні, Р. Клаффі, С. Розенблум. The New Public Management: Lessons from Innovations in Strategic Management for the Public Sector. 1993.
6. Калашник, О.І., Руденко, Т.І. Корупція в Україні: проблеми та шляхи подолання. Київ: НІСД, 2015, 240 с.
7. Калашникова А. Корупція в Україні: історія, сьогодення, боротьба (укр.), видавництво "АртЕк", 2017.
8. Клатценбергер, Р. Corruption and Reform: Lessons from America's Economic History. Cambridge University Press. 2006.
9. Королевська Н., Джонстон М., Лехер П., Дж. Вольфенсон Цілі сталого розвитку: досягнення до 2030 року. Звіт. 2016.
10. Лисенко, О. Корупція в органах державної влади: проблеми та шляхи їх вирішення. Київ: ТОВ "Видавництво "Кондор-Віват", 2017.
11. Медведєва, І. Нові механізми контролю за діяльністю державних службовців. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія "Право", вип. 34, 2016, с. 140-144.
12. Мухін, В. Корупція в органах державної влади: сутність та види. Електронний науковий журнал "Право та держава", 2019.
13. Chorna, O., Semenets-Orlova, I., Shyshliuk, V., Pugachov, M., & Pugachov, V. Anti-Crisis Regulation of Enterprises Through Digital Management. Journal of Law and Sustainable Development, 2022, 11(3), e816-e816.
14. Klochko, A., Semenets-Orlova, I. Ensuring Information Security of Ukraine in Conditions of Modern Development of Society. Edukacja Ekonomistów i Menedżerów, 2022, 65.3.
15. Semenets-Orlova, I., Kushnir, V., Rodchenko, L., Chernenko, I., Druz, O., & Rudenko, M. (2023). Organizational Development and Educational Changes Management in Public Sector (Case Of Public Administration During War Time). International Journal of Professional Business Review, 8(4), e01699-e01699.